
Vrijheid in verbondenheid, een levensles van de Quetzal

TEKST EN BEELD: JAN VAN DER GREEF

De quetzal is voor mij één van de mooiste vogels op aarde. Door de eeuwen heen zijn mensen betoverd door zijn mystieke schoonheid. De Azteken bijvoorbeeld hadden een cultus rond de gevederde slang Quetzalcoatl, die de lange smaragdgroene staartdekveren van de mannelijke quetzal draagt.

Het was een gezamenlijk verlangen van mijn vrouw Jetske en mij om de quetzal te zien. Zij had tijdens haar backpackreizen door Midden-Amerika de quetzal, de nationale vogel van Guatemala, leren kennen, in het bijzonder door het verhaal van de tovenaars en de quetzal. Dit verhaal beschrijft een essentieel inzicht waar we ons leven lang houvast aan kunnen hebben. Het vertelt van de quetzal, die de mensen zo mooi vinden dat ze hem in een kooitje bij zich willen houden. Maar de quetzal kan niet in gevangenschap leven en sterft. Het valt ze echter op dat de quetzal vaak in het gezelschap van een tovenaars te zien is. Bij navraag hoe dit kan, vertelt de tovenaars hun het volgende: 'Mijn relatie met de quetzal is gebaseerd op de ultieme vrijheid van ons beiden en we zijn samen omdat elk van ons daarvoor kiest op basis van vrije wil.' Hij vervolgt: 'Relaties eindigen vaak als één van beiden macht wil uitoefenen op de ander, deze verplichtingen oplegt, probeert in te kaderen of te manipuleren. Zuivere vrijheid is de essentie van gelukkige relaties waarin ieder kan groeien en zichzelf mag zijn.' Dit inzicht van 'vrijheid in verbondenheid' raakte Jetske zo diep dat zij in Guatemala een kleed kocht met daarop de tovenaars en de quetzal. Toen wij een relatie kregen, werd het ons levenskompas. Dit was een enorme omslag in mijn leven. Voor mij is deze manier van omgaan met elkaar een cruciale basis.

In mijn relatie met de natuur speelde vrijheid al mijn hele leven een hoofdrol. Als kind werd ik op vierjarige leeftijd getroffen door polio en als door een wonder leerde ik, na vrijwel geheel verlamd te zijn geweest, weer enigszins lopen. Zolang ik me kan herinneren, waren vogels mijn passie. Pas veel later in mijn leven besepte ik dat ze voor mij symbool stonden voor vrijheid, de mogelijkheid om te gaan en staan waar ik wil. De vogels verwonderden mij en ze werden een magneet om me de hele wereld over te lokken. Telkens als een plek onmogelijk bereikbaar leek, kwamen er oplossingen om bijvoorbeeld door regenwouden of naar de noordpool te reizen. Zo ontdekte ik dat het idee van vrijheidsbeperking zich voornamelijk afspeelde in mijn hoofd. Op Sumatra bijvoorbeeld, ben ik op een draagbaar met zes dragers door rivieren en over gladde berghellingen gedragen om na uren een baltsende Argusfazant te bewonderen en te fotograferen.

Geïnspireerd door het verhaal van de tovenaars en de quetzal, en nieuwsgierig geworden naar die prachtige, mystieke vogel, vertrokken Jetske en ik in 2018 naar Costa Rica. Op zoek naar de quetzal, die mij opnieuw duidelijk zou maken dat tussen kennismaken van wijsheid en het zelf ervaren ervan een belangrijk verschil ligt. De vallei van Gerardo de Dota was ons reisdoel. In het eerste daglicht togen we er in de directe omgeving van het hotel op uit, maar het bleef stil en we besloten om dan maar te gaan ontbijten. Bij een tweede poging hadden we meer succes. Terwijl we via de weg omhoog de vallei uitreden, passeerden we een ander gebied waar nog weleens een quetzal gespot wordt. Onze gids hoorde dat hier eerder op de ochtend een quetzal was gezien. We besloten onze kans te wagen. Het was een fantastisch deel van het nevelwoud met uitbundig groeiende eiken van zo'n vijftien tot dertig meter hoog, waarvan de boomtakken begroeid zijn met korst- en baardmossen en vele bromelia's. Ik was nog bezig om alle indrukken in mij op te nemen, toen er plots een quetzalvrouwtje de boomtoppen in vloog. Onmiddellijk ontstond er grote opwinding en werd er voor mij een opening in het nevelwoud gezocht, zodat ik de vogel goed kon zien. De opwinding steeg tot nog grotere hoogte toen er ook een mannetje verscheen, dat in een dichtbegroeid deel

van de boomtoppen ging zitten. We focussten ons nu volledig op het mannetje, dat van tak naar tak vloog en zich verschool in de boomkruinen. We verloren hem echter niet uit het oog. Ik zag stukken van zijn prachtige groene wimpels wapperend door de bomen en mijn hartslag schoot nog verder omhoog.

Opeens zag ik de quetzal een stuk verder vliegen naar een opener gedeelte. Met de grootst mogelijke snelheid duwde de gids mijn rolstoel naar een nieuwe plek, gevolgd door Jetske, die er achteraan snelde met mijn camera, teelens en statief. De quetzal zat op een goed zichtbare plaats en ik maakte gauw een paar eerste beelden. Op dat moment streek er net een zonnestraal langs de quetzal en zag ik >

de pracht van de unieke kop met opstaande veren, de groene goudgele kleurvariaties en de fraaie verlengde vleugeldeken. De adrenaline gierde door mijn lichaam. Ik werd vervuld van een intense blijheid en een warm geluksgevoel. Zo plotseling als hij gekomen was, verdween de quetzal ook weer. We besloten om te wachten en ondertussen op zoek te gaan naar andere vogels. Plotseling riep onze gids 'Quetzal!' en alle aandacht ging onmiddellijk naar een mannetje dat op ons afkwam. Het was waarschijnlijk hetzelfde mannetje als net, want hij ging in dezelfde boom zitten. En dus werd ik opnieuw met vereende krachten in stelling gebracht. Tussen wat takken door probeerde ik scherp te stellen, toen de quetzal weer opvloog. Na een gracieuze zweefvlucht met zijn groene

OVER DE AUTEUR

Verwondering en nieuwsgierigheid kenmerken het leven van professor dr. Jan van der Greef (1952), met patroonherkenning in de natuur als rode draad. In zijn tienerjaren begon hij met het fotograferen van vogels, ondanks dat hij op zijn 4^e levensjaar werd getroffen door polio. Zijn wetenschappelijke werk in de systeembioïologie en zijn natuurfotografische activiteiten vervloeiden als vanzelfsprekend en richtten zich steeds meer op de verbondenheid van mens en natuur en het mystieke. In de loop der tijd zijn voor hem de grenzen tussen filosofie, wetenschap en kunst verdwenen. In de afgelopen twintig jaar heeft hij zich gespecialiseerd in het vastleggen van zijn gevoel in de natuur, waardoor zijn werk meer impressionistisch en abstract is geworden. Zijn werk is geprezen door Sir David Attenborough en veelvuldig onderscheiden bij de meest prestigieuze internationale fotowedstrijden.

Recent verschenen zijn boeken *Onbegrensd leven, de kracht van passie en verbeelding* en *Beyond Oneness*

www.janvandergreef.com

wimpels als een sleep achter zich aan, kwam hij nog geen tien meter bij me vandaan op een tak zitten. Met vriendelijke en indringende ogen keek hij mij aan, terwijl ik daar als bevroren zat. 'Het verhaal van de tovenaer en de quetzal' flitste het door mijn hoofd en even moest ik glimlachen. Een paar seconden later ontdeedte ik en maakte een eindeloze serie foto's. Ik zag de groenblauwe kleurspel in de prachtige iriserende staartdekken. Helemaal op z'n gemak zat hij daar en tot mijn grote geluk vloog ook het vrouwtje naderbij. Ze vloog echter door naar een afgebroken, enigszins vergane boom van zo'n vijf meter hoog en ging voor een gat zitten, om even later naar binnen te kijken. In een flits begreep ik het! Ze zijn een nest aan het maken en dat nog wel vlakbij de weg waar ik nu sta. Na enige tijd vloog het vrouwtje weg. Al snel was het mannetje driftig bezig om de holte te vergroten en gooide hij allerlei spaanders naar buiten. Af en toe dook hij naar binnen, waarbij zijn staartdekken wapperden als wimpels in het vleugje wind dat ik voelde. Een wonderbaarlijk mooi gezicht, waar we alle dagen dat we in het gebied waren van genoten. Het was een heerlijke tijd. Wat een geluk viel ons toe!

Tijdens de laatste nacht werd ik wakker. Allerlei beelden van ontmoetingen met de quetzal passeerden de revue. Tranen welden op en in dankbaarheid dacht ik aan alles wat ik mocht ervaren. Is het dan echt zo, vroeg ik me af, dat vogels spontaan op me afkomen en ik telkens weer zulke bijzondere momenten mag beleven? De ochtend van vertrek gingen we nog één keer langs het quetzalgebied. Ik stelde me voor hoe moeilijk het zou zijn om door te rijden wanneer ik op dat moment een quetzal zou zien. Maar toen herinnerde ik me de symboliek van de quetzal en voelde dat de verbondenheid altijd zal blijven. Ik ervoer enorme ruimte, licht en geluk. Ik voelde de quetzal, maar zag hem niet. Mooier kon het voor mij eigenlijk niet zijn en in gedachten schreef ik een cirkel van licht rond hun nest en fluisterde: *'I wish you well'*. We reden verder en ik voelde vrijheid in verbondenheid in mijn hart.

Na thuiskomst kregen we het bericht van onze gids dat het quetzalpaartje na ons vertrek het nest in opbouw had verlaten en zich teruggetrokken had in het ondoordringbare regenwoud. 🌿